

Öhrlings

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Revisionsrapport*

Granskning av årsredovisning 2007

Lunds kommun

April 2008

Roland Svensson, Certifierad kommunal revisor

Lena Salomon, Certifierad kommunal revisor

Christer Jonsson, Auktoriserad revisor

Alf Wahlgren, Revisionskonsult

Dragana Radovanovic, Revisionskonsult

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	3
2	Inledning	6
2.1	Bakgrund	6
2.2	Revisionsfråga och metod	6
3	Granskningsresultat.....	7
3.1	Förvaltningsberättelse.....	8
3.1.1	God ekonomisk hushållning	10
3.1.2	Investeringsredovisning	10
3.1.3	Driftredovisning.....	11
3.1.4	Balanskrav	12
3.2	Resultaträkning.....	13
3.3	Balansräkning	16
3.4	Finansieringsanalys	18
3.5	Sammanställd redovisning.....	19
3.6	Nämndernas redovisning av sitt uppdrag	21
4	Övriga synpunkter.....	21

1 Sammanfattning

Vi bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt, med undantag av pensionsredovisningen i balans- och resultaträkningen, redogör för **utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen**.

Vi bedömer vidare att årsredovisningen i allt väsentligt, med undantag av pensionsredovisningen i balans- och resultaträkningen, uppfyller kraven på **rättvisande räkenskaper** och är upprättad enligt god redovisningssed.

Årets resultat

Årets resultat uppgår till -327 mnkr (14,8 mnkr)¹ vilket är en försämring med 280 mnkr i förhållande till budgeterat resultat om -47 mnkr. Att resultatet inte är bättre trots bättre skatteintäkter än förväntat, beror huvudsakligen på två jämförelsestörande poster om sammanlagt 283 mnkr netto. På grund av att diskonteringsräntan för pensionsberäkning enligt P-finken² har ändrats har en uppräknings av pensionerna³ skett för 2007. Uppräkningen som föranleds av diskonteringsförändringen uppgår till 141,1 mnkr för dessa pensioner. Utöver denna så har en uppräknings skett med 83,8 mnkr pga. av förändrat livslängsantagande. Till dessa båda belopp tillkommer löneskatt om 54,6 mnkr. Denna sammantagna uppräknings om 279,5 mnkr ska inte enligt KRL påverka årets resultat. I Lunds kommun har man dock, sedan 2004, valt att resultatföra denna uppräknings. Denna resultatjustering påverkar dock inte balanskravsresultatet som beskrivits i avsnitt 3.1.4.

Kommunens nettokostnader inklusive finansnetto och avskrivningar uppgår till 101,2 % av de totala skatteintäkterna om de jämförelsestörande posterna avräknas. Med dessa uppgår nyckeltalet till 108,5 %. Om nyckeltalet är över 100 % innebär det att kommunen inte klarar att bedriva den löpande verksamheten med skatteintäkter och finansnetto. Detta nyckeltal bör minst ligga kring 97-98 % varje år för att kunna tillgodose kravet på en god ekonomisk hushållning. För att ha en god ekonomisk hushållning på sikt krävs ett resultat som över tiden värdesäkrar kommunens förmögenhet och att återinvesteringar finansieras med skattemedel.

¹ 2006 års siffror inom parentes.

² P-finken är den pensionsberäkningsmodell som rekommenderas av Sveriges Kommuner och Landsting. Att följa denna är god redovisningssed.

³ Avser de pensioner som tidigare redovisades inom linjen (vilket de ska utifrån gällande lagstiftning) men som sedan 2004 redovisas som en avsättning.

Verksamhetens nettokostnader har i år en högre ökningstakt än skatteintäkterna och generella statsbidrag. Detta beror företrädesvis på ökade kostnader för pensioner vilket beskrivits ovan. Förhållandet mellan nettokostnaderna och skatteintäkterna var för år 2005 goda men har tidigare år under 2000-talet varit svag. Denna trend måste brytas om kommunen ska nå sina finansiella mål och kunna konsolidera ekonomin.

Finansiell målsättning

Kommunen har för 2007 två finansiella målsättningar varav den ena är kopplad till resultatet och den andra till investeringarna.

Resultatet ska uppgå till 2 % av skatteintäkter och generella statsbidrag

Måttet ska enligt budgeten för 2007 bedömas utifrån balanskravsresultatet som i år uppgår till -17 mnkr. Målet är således inte uppnått för 2007.

Investeringarna ska till 100 % finansieras med egna medel

Avskrivningarna uppgick till 191 mnkr och resultatet till -17 mnkr (balanskravsresultatet) vilket sammantaget ger 174 mnkr. Nettoinvesteringarna uppgick till 338 mnkr varmed det enbart var 51 % av årets investeringar som finansierades med egna medel. Målet är således inte uppnått för 2007.

Förvaltningsberättelse

Balanskravet

Vi instämmer i kommunens bedömning att balanskravet inte har uppfyllts.

God ekonomisk hushållning

I den del som avser kommunens finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning bedömer revisorerna att de finansiella målen inte har uppnåtts.

I förvaltningsberättelsen följs kommunfullmäktiges verksamhetsmål, som är av betydelse för god ekonomisk hushållning, upp två gånger. Under rubriken "Bedömning av nämndernas uppföljning av fullmäktigemålen" görs en samlad bedömning och i redogörelserna för respektive verksamhet lämnas en mer ingående bedömning av måluppfyllelsen.

I den del som avser kommunens verksamhetsmål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning anser revisorerna, utifrån vad som framgår av förvaltningsberättelsen, att resultatet inte fullt ut är förenligt med de mål kommunfullmäktige beslutat.

Övrigt

Redovisningsprinciper

Om kommunens redovisningsprinciper avviker från god redovisningssed skall upplysning om detta och skälen för avvikelsen lämnas i en not (se KRL 1:3). Kommunen avviker från god redovisningssed vad avser värderingsfrågor och/eller tilläggsinformation enligt följande:

- Redovisning av pensioner sker i strid mot KRL 5 kap 2 och 4 §§. Avvikelsen redovisas öppet i årsredovisningen.
- RKR:s rekommendation nummer 11.1 – redovisning av materiella anläggningstillgångar. Avvikelsen avser inventarieanskaffningar med ett värde överstigande 20 tkr som i vissa fall kostnadsförts. Avvikelsen redovisas öppet i årsredovisningen.
- RKR:s information mars 2000 samt KRL 6:3 – redovisning av kommunala anslutningsavgifter. VA-anslutningsavgifterna har minskat värdet av motsvarande tillgångar i balansräkningen och inte belastat resultaträkningen. Avvikelsen redovisas öppet i årsredovisningen.

2 Inledning

2.1 Bakgrund

Den kommunala redovisningslagen (KRL) gäller fr.o.m. 1998 och reglerar externredovisningen. I lagen finns bestämmelser om årsredovisningen. Vidare regleras den kommunala redovisningen av uttalanden från Rådet för kommunal redovisning och i tillämpliga delar av Redovisningsrådet och Bokföringsnämndens normering. Kommunstyrelsen ansvarar enligt kommunallagen för årsredovisningen.

När det gäller nämndernas redovisning, skall den enligt kommunallagen utformas på det sätt som fullmäktige bestämmer.

2.2 Revisionsfråga och metod

Revisorerna har bl a till uppgift att pröva om räkenskaperna är rättvisande. Inom ramen för denna uppgift är syftet med granskningen av årsredovisningen att bedöma om den är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning och i enlighet med normgivning, främst från Rådet för kommunal redovisning. Granskningen som sker utifrån ett väsentlighets- och riskperspektiv skall besvara följande revisionsfrågor:

- Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen?

Med verksamhetens utfall avses utfallet i förhållande till fastställda mål och ekonomiska ramar.

- Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande?

Med rättvisande räkenskaper avses fullständighet, riktighet, existens, tillhörighet, periodisering, värdering, äganderätt och förpliktelser samt innehåll och presentation.

Granskningen av årsredovisningen omfattar:

- förvaltningsberättelse (inkl drift- och investeringsredovisning)
- resultaträkning
- finansieringsanalys
- balansräkning

- sammanställd redovisning

Bilagor och specifikationer till årsredovisningens olika delar har granskats.

Vi har även bedömt kommunens ekonomiska ställning och utveckling, efterlevnaden av balanskravet och om resultatet i årsredovisningen är förenligt med de mål för god ekonomisk hushållning som fullmäktige beslutat om.

Vidare har vi också inom ramen för granskningen av årsredovisningen bedömt nämndernas redovisningar av hur de fullgjort sitt uppdrag från fullmäktige.

Granskningen har utförts enligt god revisionsledning. Det innebär att granskningen planerats och genomförts ur ett väsentlighets- och riskperspektiv för att i rimlig grad kunna bedöma om årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild. Granskningen omfattar därför att bedöma ett urval av underlagen för den information som ingår i årsredovisningen. Då vår granskning därför inte varit fullständig utesluter den inte att andra än här framförda felaktigheter kan förekomma.

Synpunkter av mindre betydelse har överlämnats till kommunkontorets ekonomiavdelning. Rapporten har varit föremål för sakgranskning av berörda tjänstemän.

3 Granskningsresultat

Om kommunens redovisningsprinciper avviker från god redovisningsledning skall upplysning om detta och skälen för avvikelsen lämnas i en not (se KRL 1:3). Kommunen avviker från god redovisningsledning vad avser värderingsfrågor och/eller tilläggsinformation enligt följande:

- Redovisning av pensioner sker i strid mot KRL 5 kap 2 och 4 §§. Avvikelsen redovisas öppet i årsredovisningen.
- RKR:s rekommendation nummer 11.1 – redovisning av materiella anläggningstillgångar. Avvikelsen avser inventarieanskaffningar med ett värde överstigande 20 tkr som i vissa fall kostnadsförts. Avvikelsen redovisas öppet i årsredovisningen.
- RKR:s information mars 2000 samt KRL 6:3 – redovisning av kommunala anslutningsavgifter. VA-anslutningsavgifterna har minskat värdet av motsvarande tillgångar i balansräkningen och inte belastat resultaträkningen. Avvikelsen redovisas öppet i årsredovisningen.

3.1 Förvaltningsberättelse

I KRL kap 4 framgår det att kommunen skall upprätta en förvaltningsberättelse. Förvaltningsberättelsen skall innehålla:

- en översikt över utvecklingen av kommunens verksamhet (KRL 4:1)
- särskilda upplysningar om de anställdas sjukfrånvaro (KRL 4:1 a)
- samlad redovisning av kommunens investeringsverksamhet (KRL 4:2)
- en redovisning av hur utfallet förhåller sig till den budget som fastställts för den löpande verksamheten (KRL 4:3)
- en redovisning av hur det negativa resultatet skall regleras (KRL 4:4)
- en utvärdering av mål för god ekonomisk hushållning (KRL 4:5)
- sådana upplysningar som avses i KRL 4:1 skall också omfatta sådan kommunal verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer (KRL 8:1).

Vi har granskat att förvaltningsberättelsen lämnar tillräckliga uppgifter om:

- obligatorisk information i enlighet med KRL och RKR:s rekommendationer
- sådana förhållanden, som inte skall redovisas i balansräkning eller resultaträkning, men som är viktiga för bedömning av ekonomin
- händelser av väsentlig betydelse som har inträffat under räkenskapsåret eller efter dess slut
- förväntad utveckling
- väsentliga personalförhållanden, bl a den obligatoriska redovisningen av sjukfrånvaron
- annat av betydelse för styrning och uppföljning.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att förvaltningsberättelsens översikt och upplysningar till alla delar överensstämmer med kraven i KRL⁴. Vi menar att rapportering i huvudsak är strukturerad enligt de styrsignaler som framgår av årsbudget.

Förvaltningsberättelsen är informativ men fortfarande något svåröverskådlig. Framförallt är avsnittet om god ekonomisk hushållning ganska svårt att följa då mål för olika nivåer redovisas. Det medför att utvärderingen av verksamhetsmålen inte har den tydlighet och

⁴ Avser redovisningen av de finansiella målen som avviker mot god redovisningssed.

pregnans man kunde önska. Därför anser vi att de avsnitt som därefter följer avseende t ex barn- och unga, fritid/kultur o s v med fördel skulle ha kunnat redovisas i bilaga till årsredovisningen då själva förvaltningsberättelsen i sin nuvarande utformning är relativt omfattande.

Analys och rättvisande bedömning av ekonomi och ställning. Analysen av årets resultat och den ekonomiska ställningen ger en rättvisande bild. Årets resultat är negativt och uppgår enligt resultaträkningen till -327 mnkr. Resultatet enligt kommunallagens balanskrav redovisas till -17 mnkr. I förvaltningsberättelsen under rubriken: 2007 års utfall i punktform, redogörs för orsakerna till resultaten.

Händelser av väsentlig betydelse. Under respektive nämnd återfinns beskrivningar av väsentliga händelser som inträffat under och delvis efter räkenskapsåret som är av betydelse för att bedöma det ekonomiska resultatet. Uppgifter finns i avsnittet ”Viktiga händelser 2007” och även delvis under avsnittet ”Kommundirektören”.

Förväntad utveckling. Den förväntade utvecklingen framgår delvis i avsnittet ”Kommundirektören”. På en övergripande nivå redovisas den förväntade utvecklingen i avsnittet ”Omvärld”. I verksamhetsredovisningen som ligger utanför förvaltningsberättelsen återfinns nämndsvisa redogörelser av den förväntade utvecklingen.

Väsentliga personalförhållanden. Under rubriken: Medarbetare i Lunds kommun redovisas den obligatoriska redovisningen av sjukfrånvaro i enlighet med KRL 4:1 a, dvs. frånvaron specificeras på lång- och korttidsfrånvaro, män och kvinnor samt att den är åldersindeldad. Redovisningen innehåller även uppgifter från åren 2004 och framåt vilket möjliggör jämförelser. Kommunens totala sjukfrånvaro uppgick under 2007 till 7,3 procent vilket är en förbättring mot 2006 med 0,7 procent. Dock uppnås inte sjukfrånvaromålet på 6,8 procent. Fortfarande har kvinnorna nästan dubbelt så hög sjukfrånvaro som männen (8,3 respektive 4,3 procent).

Andra förhållanden som har betydelse för styrning och uppföljning av verksamheten. Detta område avser information och analys rörande prestationer, kvalitet och mål. I ett avsnitt som handlar om kommunens ekonomi i sammanfattning redovisas bland annat nyckeltal för olika verksamheter. Avsnittet innehåller också en kostnadsjämförelse med andra kommuner avseende förskola, grundskola och äldreomsorg

Utöver särskild uppföljning av målen för god ekonomisk hushållning redovisas kommunens övergripande mål, och hur de uppfyllts under 2007, i avsnitt som exempelvis: ”Barn och unga”, ”Bo och bygga”, ”Omsorg och hälsa” och ”Trafik och kommunikation”.

3.1.1 God ekonomisk hushållning

Vi har granskat:

- Måluppfyllelsen för fullmäktiges finansiella mål som är av betydelse god ekonomisk hushållning
- Måluppfyllelsen för fullmäktiges verksamhetsmål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning

Bedömning och iakttagelser

I 2007 års budget har kommunfullmäktige med de finansiella målen fastslagit att:

- Kommunen skall ha ett årligt positivt resultat som minst uppgår till 2 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.
- Kommunens investeringar ska till 100 procent finansieras med egna medel. Undantag kan göras för finansiellt lönsamma investeringar.

I den del som avser kommunens finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning bedömer revisorerna att de finansiella målen inte har uppnåtts.

I förvaltningsberättelsen följs kommunfullmäktiges verksamhetsmål, som är av betydelse för god ekonomisk hushållning, upp två gånger. Under rubriken ”Bedömning av nämndernas uppföljning av fullmäktigemålen” görs en samlad bedömning och i redogörelserna för respektive verksamhet lämnas en mer ingående bedömning av måluppfyllelsen.

I den del som avser kommunens verksamhetsmål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning anser revisorerna, utifrån vad som framgår av förvaltningsberättelsen, att resultatet inte fullt ut är förenligt med de mål kommunfullmäktige beslutat.

3.1.2 Investeringsredovisning

Vi har granskat att:

- investeringsredovisningen visar kommunens totala investeringsverksamhet
- investeringsredovisningen är uppställd enligt god redovisningssed
- beloppen i investeringsredovisningen överensstämmer med årets bokföring
- posterna i investeringsredovisningen är överförda till balansräkningen och finansieringsanalysen
- jämförelse med tidigare år görs

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att investeringsredovisningen i all väsentlighet ger en rättvisande bild av årets investeringar. Den samlade investeringsredovisningen ger information om investeringsverksamheten per styrelse/nämnd.

Informationsvärdet skulle öka ytterligare om jämförelse även gjordes med föregående års investeringsverksamhet. Kommunens nettoinvesteringar uppgick 2006 till 317 mnkr medan motsvarande siffra för 2007 är 338 mnkr d v s i stort sett på samma nivå som året innan. Därutöver redovisas 81 mnkr utanför investeringsredovisningen då detta avser pågående projekt som kommunen har för avsikt att sälja. Av förvaltningsberättelsen framgår de största investeringar som genomförts under året. De budgeterade investeringarna uppgick till 904 tkr vilket innebär en avvikelse mellan utfall och budget på – 566 mnkr. Revisionen har i olika sammanhang påtalat vikten av en mera rättvisande investeringsbudget. Vi konstaterar, i likhet med tidigare år, att det vid årsskiftet 2007 finns en väsentlig skillnad mellan budgeterade investeringar och det slutliga utfallet då utfallet enbart utgör ca 37 % av budgeterade investeringsmedel. Kommunstyrelsens arbetsutskott har beslutat att särskilt klarlägga och följa upp investeringarna under perioden 2008-2013. Kommunstyrelsen har för avsikt att utarbeta ett särskilt regelverk för investeringar i syfte att bättre uppnå de mål som sätts upp för investeringarna.

Kommunens finansiella målsättning innebär att investeringarna årligen till 100 % skall finansieras med egna medel (årets avskrivningar och resultat). Vi kan konstatera att målsättningen inte uppnåddes 2007 då investeringarna finansierades till 51 % med skattemedel. Förhållandet uppmärksammades av revisorerna redan i samband med granskning av delårsrapporten 2007.

3.1.3 Driftredovisning

Vi har granskat att:

- budgeterade och redovisade kostnader och intäkter redovisas i sammanfattning
- redovisade intäkter och kostnader överförs riktigt från den systematiska bokföringen
- samma periodiseringsprinciper gäller för både budget och redovisning
- jämförelse med tidigare år görs
- driftredovisningen är analyserad i förhållande till ekonomi och fastställda mål.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att driftredovisningen i all väsentlighet ger en rättvisande bild av hur utfallet förhåller sig till fullmäktiges budget. Liksom investeringsredovisningen borde även denna uppställningsform innehålla jämförelser med föregående år.

Driftredovisningen visar nettokostnader, budget samt budgetavvikelse för respektive nämnd. I delårsrapporten per den siste augusti bedömdes resultatet för nämnderna till -16,9 mnkr på helårsbasis. Vi noterar att nämnderna även i år redovisar en positiv budgetavvikelse på 12 mnkr (+ 18,2 avseende skattefinansierad verksamhet och - 5,8 mnkr avseende affärsverken). Sammantaget har nämnderna haft en god följsamhet mot budget. Det är dock värt att notera att Vård- och omsorgsnämnden står för det största överskottet på +25,8 mnkr jämfört med budget. Samtidigt som de båda barn- och skolnämnderna sammantaget avviker - 25,5 mnkr från budget. Därutöver uppvisar kultur- och fritidsnämnden ett underkott på 7,7 mnkr. Uppkomna över- och underskott visar på vikten av att under året arbeta med att förbättra kvaliteten i lämnade prognoser. Det är också viktigt att i sammanhanget påtala att kommunens skatteintäkter, procentuellt sett, inte ökar i samma takt som nettokostnadsutvecklingen.

3.1.4 Balanskrav

Vi har granskat:

- kommunens bedömning av om balanskravet har uppfyllts
- om det i förvaltningsberättelsen anges när och på vilket sätt man avser att göra den i kommunallagen (KL 8:5) föreskrivna reglering i de fall ett negativt resultat uppvisas
- om det i förvaltningsberättelsen lämnas upplysning om hur tidigare års negativa resultat har reglerats
- om det i förvaltningsberättelsen framgår skälen till att inte reglera ett negativt resultat, i de fall fullmäktige har beslutat att en sådan reglering inte skall ske.

Bedömning och iakttagelser

Nedan beskrivna balanskravsutredning bygger på kommunens egen utredning som återfinns som not till årets resultaträkning. Balanskravet ser ut enligt följande:

	<u>2007</u>	<u>2006</u>
Ingående resultat att återställa	0	0
Årets resultat enligt resultaträkningen	-327,0	14,8
- avgår: realisationsvinster	-9,0	-104,7
- tillägg: realisationsvinster enligt undantagsmöjlighet	0	0
Resultat enligt balanskravet	-336,0	-89,9

Synnerliga skäl enligt KL 8 kap. 5 §:	2007	2006
- tillägg: ianspråktagande av sparande	0	0
- tillägg: reaförluster enligt undantagsmöjlighet	0	0
- avgår: återföring aktiefonder	1,5	-2,4
- tillägg: större omstruktureringskostnad	0	0
- avgår: uppräknning av pensionsskuld	317,2	163,8
Justerat resultat	-17,2	71,5

Kommunen har inte klarat balanskravet för 2007. Enligt uppgifter i noten kommer kommunfullmäktige att i april 2008 besluta om åtgärdsplan för hur 2007 års underskott på - 17,2 mnkr ska täckas.

Uppgifter om när och på vilket sätt som kommunen ska åtgärda uppkommet underskott ska framgå av förvaltningsberättelsen och inte som en not till resultaträkningen. Likaså ska hela balanskravsutredningen återfinnas i förvaltningsberättelsen.

3.2 Resultaträkning

Resultaträkningen skall redovisa samtliga intäkter och kostnader och hur det egna kapitalet har förändrats under året (KRL 5:1).

Vi har granskat att:

- resultaträkningen är uppställd enligt KRL
- resultaträkningen i allt väsentligt redovisar årets samtliga externa intäkter och kostnader
- noter finns i tillräcklig omfattning och utgör specifikationer av resultaträkningens poster samt möjliggör avstämning mot balanskravet
- resultaträkningens innehåll är rätt periodiserat.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att resultaträkningen ger en i allt väsentligt rättvisande bild över årets resultat med undantag av pensionsredovisningen. Vi bedömer att resultaträkningen är uppställd i enlighet med KRL, att noter finns i tillräcklig omfattning och att interna transaktioner har justerats korrekt.

Årets resultat uppgår till -327 mnkr (14,8 mnkr)⁵ vilket är en försämring med 280 mnkr i förhållande till budgeterat resultat om -47 mnkr. Att resultatet inte är bättre trots bättre skatteintäkter än förväntat, beror huvudsakligen på två jämförelsestörande poster om sammanlagt 283 mnkr netto. På grund av att diskonteringsräntan för pensionsberäkning enligt P-finken⁶ har ändrats har en uppräknings av pensionerna⁷ skett för 2007. Uppräkningen som föranleds av diskonteringsförändringen uppgår till 141,1 mnkr för dessa pensioner. Utöver denna så har en uppräknings skett med 83,8 mnkr pga. av förändrat livslängsantagande. Till dessa båda belopp tillkommer löneskatt om 54,6 mnkr. Denna sammanlagda uppräknings om 279,5 mnkr ska inte enligt KRL påverka årets resultat. I Lunds kommun har man dock, sedan 2004, valt att resultatföra denna uppräknings. Denna resultatjustering påverkar dock inte balanskravsresultatet som beskrivits i avsnitt 3.1.4.

I jämförelse med genomsnittskommunen i Skåne hade Lunds kommun ett resultat för 2007 före extraordinära poster om -93 kr/kommuninvånare⁸. Genomsnittet för Skåne län⁹ var 1 191 kr/kommuninvånare. För några andra kommuner i Skåne ser det ut enligt nedan:

Burlöv	5 868 kr/kommuninvånare
Hörby	911 kr/kommuninvånare
Höör	898 kr/kommuninvånare
Kävlinge	1 879 kr/kommuninvånare
Lomma	1 565 kr/kommuninvånare
Malmö	1 368 kr/kommuninvånare
Svedala	1 689 kr/kommuninvånare
Ystad:	1 160 kr/kommuninvånare

Kommunen med sämst resultat var Lund, -93 kr/kommuninvånare och bäst var Burlöv.

⁵ 2006 års siffror inom parentes.

⁶ P-finken är den pensionsberäkningsmodell som rekommenderas av Sveriges Kommuner och Landsting. Att följa denna är god redovisningssed.

⁷ Avser de pensioner som tidigare redovisades inom linjen (vilket de ska utifrån gällande lagstiftning) men som sedan 2004 redovisas som en avsättning.

⁸ För Lunds kommun avser det balanskravsresultatet.

⁹ Preliminära siffror per den 17 mars 2008.

Kommunens nettokostnader inklusive finansnetto och avskrivningar uppgår till 101,2 % av de totala skatteintäkterna om de jämförelsestörande posterna avräknas. Med dessa uppgår nyckeltalet till 108,5 %. Om nyckeltalet är över 100 % innebär det att kommunen inte klarar att bedriva den löpande verksamheten med skatteintäkter och finansnetto. Detta nyckeltal bör minst ligga kring 97-98 % varje år för att kunna tillgodose kravet på en god ekonomisk hushållning. För att ha en god ekonomisk hushållning på sikt krävs ett resultat som över tiden värdesäkrar kommunens förmögenhet och att återinvesteringar finansieras med skattemedel.

Verksamhetens nettokostnader (mnkr)	2007	2006
Summa; ökning med 475 mnkr (13,4 %)	4 009*	3 534
Verksamhetens skatteintäkter och generella statsbidrag (mnkr)		
Summa; ökning med 167 mnkr (4,5 %)	3 847	3 680

*inklusive jämförelsestörande post

Exklusive de jämförelsestörande posterna ökar nettokostnaderna med 7,5 % att jämföra med 4,5 % i ökning avseende skatteintäkter och generella statsbidrag.

Verksamhetens nettokostnader har i år en högre ökningstakt än skatteintäkterna och generella statsbidrag. Detta beror företrädesvis på ökade kostnader för pensioner vilket beskrivits ovan. Förhållandet mellan nettokostnaderna och skatteintäkterna var för år 2005 goda men har tidigare år under 2000-talet varit svaga. Denna trend måste brytas om kommunen ska nå sina finansiella mål och kunna konsolidera ekonomin.

Finansiella mål:

Resultatet ska uppgå till 2 % av skatteintäkter och generella statsbidrag

Måttet ska enligt budgeten för 2007 bedömas utifrån balanskravsresultatet som i år uppgår till -17 mnkr. Målet är således inte uppnått för 2007.

Investeringarna ska till 100 % finansieras med egna medel

Avskrivningarna uppgick till 191 mnkr och resultatet till -17 mnkr (balanskravsresultatet) vilket sammantaget ger 174 mnkr. Nettoinvesteringarna uppgick till 338 mnkr varmed det enbart var 51 % av årets investeringar som finansierades med egna medel. Målet är således inte uppnått för 2007.

3.3 Balansräkning

Balansräkningen skall i sammandrag redovisa kommunens samtliga tillgångar, avsättningar och skulder samt eget kapital på dagen för räkenskapsårets utgång (balansdagen). Ställda panter och ansvarsförbindelser skall tas upp inom linjen. (KRL 5:2)

Vi har granskat att:

- balansräkningen är uppställd enligt KRL
- noter finns i tillräcklig omfattning
- upptagna tillgångar, avsättningar och skulder existerar, tillhör kommunen och är fullständigt redovisade och rätt periodiserade
- tillgångar, avsättningar och skulder har värderats enligt principerna i KRL
- föregående års utgående balanser har överförts rätt som årets ingående balanser
- specifikationer till utgående balanser finns i tillräcklig omfattning
- årets resultat överensstämmer med resultaträkningen.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att balansräkningen ger en rättvisande bild av tillgångar, avsättning, skulder och eget kapital, bortsett från redovisningen av pensionerna. Vi bedömer i övrigt att balansräkningen i sin helhet är uppställd enligt KRL och omfattar tillräckliga noter.

Vi bedömer att bilagor/specifikationer till balansposterna i allt väsentligt finns i tillräcklig omfattning.

Avvikelse mot den kommunala redovisningslagen

Kommunen avviker i likhet med föregående år från den kommunala redovisningslagen 5 kap 4 § och kommunallagens bestämmelser i 8 kap 14 § avseende hantering av pensioner som intjänats före år 1998. Pensioner som intjänats före år 1998 redovisats som en avsättning med 2178,1 mnkr. Hanteringen redovisas öppet i noten till eget kapital och i beskrivningar om pensioner. Skuldökningen avseende dessa pensioner uppgick till 317,7 mnkr.

Om Lunds kommun har en högre ambitionsnivå avseende sparande till pensioner kan detta lösas via något av de förslag som redogörs i kommunförbundets cirkulär 2005:96. Antingen att medel för framtida pensionsåtaganden tillskapas inom ramen för balansräkningen, avsättning av medel sker till en pensionsstiftelse eller att försäkring tecknas av ett pensionsförsäkringsbolag.

Finansiella anläggningstillgångar

Av föreskrifterna för förvaltning av pensionsmedel framgår att maximalt 70 % av tillgångarna (här avses marknadsvärdet) får utgöras av räntebärande värdepapper hit hör även enligt policyn återlån. Pensionsenhetens avräkningsskuld till kommunen ska också reducera återlånet. Vid granskningen konstaterades att andelstalet uppgår till 76 % om aktieindexobligationerna räknas som räntebärande värdepapper (146,4/192,5) och 59,8 % (115,1/192,5) om aktieindexobligationerna räknas som aktierelaterade placeringar. Kommunen betraktar aktieindexobligationen som aktierelaterade placeringar medan vi i vår granskning gör bedömningen att dessa utgör räntebärande värdepapper vilket innebär att %-satsen överskrids.

Omsättningstillgångar

Exploateringsfastigheter

Mark och exploateringskontoret bedriver för närvarande ca 60 exploateringsprojekt uppdelat på bostads- respektive industriområden. Projekten är avsedda för iordningsställande av råmark för försäljning för att användas till bostads- och industriändamål. Utgifter i respektive projekt redovisas som tillgång och inkomster som skuld, tills projektet är avslutat. Projekten redovisas årsvis i ett exploateringsregister. I samband med bokslut görs en genomgång av varje projekt, där samtliga inblandade aktörer, Gatukontor, Park- och naturkontor, Mark- och exploatering samt Va-verket, gör en bedömning hurvida ett projekt är färdigställt eller ej samt en prognos över projektets slutresultat. Sådana prognoser görs även under löpande år. I de fall ett projekt är färdigställt, slutredovisas projektet och över/underskottet redovisas till Kommunkontoret, Ekonomiavdelningen. Om den upparbetade vinsten överstiger 5 mnkr ska denna normalt resultatföras, dock med beaktande av prognosticerade framtida kostnader. Om en prognos över slutresultatet visar förlust ska reservering ske för hittills nedlagda kostnader (netto) per bokslutsdagen.

Kommunkontoret, Ekonomiavdelningen har utgivit anvisningar för exploateringsredovisningen 2003-01-20. Tekniska förvaltningen har följt dessa anvisningar vid årgenomgången av exploateringsprojekten. Det finns för närvarande ingen normgivning från Rådet för Kommunal Redovisning inom detta område och sättet att redovisa exploateringsprojekt skiljer sig åt mellan olika kommuner. Enligt Kristian Fridqvist på Tekniska Förvaltningen så pågår arbete inom Rådet för Kommunal Redovisning med att ta fram en sådan rekommendation.

För kontroll av värdering av oavslutade exploateringsprojekt har vi valt ut ett antal projekt och gått igenom prognoserna för dessa.

För två av projekten, Östra Torn III och Linero III visar prognoserna från december på betydande överskott, vilka normalt skulle ha intäktsförts. I båda dessa projekt finns det dock osäkerheter ifråga om tillkommande kostnader som ej låg med i prognos. När det gäller Östra Torn så har det nu beslutats att bygga en damm och ifråga om Linero så kan det tillkomma kostnader för att gräva ner kraftledningarna som kommunen till viss del får stå

för. Beslut om detta kan komma att tas under 2008. Vi bedömer det därför rimligt att inte resultatavräkna dessa projekt till större del än som redan har gjorts.

Två projekt, Hasslanda och Råbylund Norr, har större underskott enligt prognosen från december vilka normalt skulle ha reserverats för. Enligt nya prognoser i mars 2008 kommer dock Hasslanda att ge ett överskott och Råbylund endast ett smärre underskott. Något nedskrivningsbehov tycks således inte finnas för dessa projekt.

När det gäller exploateringsområdet Brunnsnäs redovisas detta sedan 2001 som ett särskilt projekt, skilt från den övriga exploateringsverksamheten. Projektet har per december 2007 ett nettosaldo (nedlagda kostnader minus intäkter) på 56 mkr, vilket är upptaget som tillgång. Enligt den långsiktiga plan som gäller för Brunnsnäsets område räknar man med ett stort överskott, när exploateringen avslutas. Den nu liggande prognosen (mars 2008) utvisar ett överskott på 56 mkr.

Marknadsentreprenad - Förråd

Marknadsentreprenad har ett förråd som är upptaget till 1,2 mkr i bokslutet 2007-12-31. Under 2007 har fysisk inventering utförts endast av en del av lagret (det inre förrådet), men någon totalinventering har inte utförts. Senast det gjordes var i september 2004. Enligt uppgift skall det yttre förrådet flyttas under 2008 och det skall inventeras i samband därmed. Artiklarna är värderade till 65 % av senaste inköpspris, vilket får anses vara en försiktig värdering, särskilt med tanke på att en stor del av tidigare trögrörliga och föråldrade artiklar har rensats ut under 2007. Vissa trögrörliga artiklar finns i förrådet av beredskapsskäl.

Avsättningar

Deponier

I bokslutet har en avsättning för deponier gjorts om 20 mkr. Enligt Rådet för kommunal redovisnings nya rekommendation 10.1 – avsättningar och ansvarsförbindelser, så ska avsättningen utgöras av nuvärdet av de betalningar som förväntas krävas för att reglera förpliktelsen. Den nya rekommendationen gäller från och med redovisningsår 2008.

3.4 Finansieringsanalys

I finansieringsanalysen skall kommunens finansiering och investeringar under räkenskapsåret redovisas (KRL 7:1).

Vi har granskat att:

- finansieringsanalysen uppfyller kraven enligt KRL
- noter finns i tillräcklig omfattning

- finansieringsanalysens innehåll överensstämmer med motsvarande uppgifter i övriga delar av årsredovisningen.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att finansieringsanalysen uppfyller kraven enligt KRL, dvs. vi bedömer att finansieringsanalysen redovisar kommunens finansiering och investeringar.

Vi bedömer även att det finns en överensstämmelse med motsvarande uppgifter i övriga delar av årsredovisningen.

Finansieringsanalysen följer RKR:s rekommendation för hur finansieringsanalysen ska ställas upp, dvs redovisning av betalningsflödena är uppdelat på sektorerna: löpande verksamhet, investeringar och finansiering. Finansieringsanalysen mynnar ut i förändringen av likvida medel.

Medel från den löpande verksamheten uppgick till -27 mnkr, medel från investeringsverksamheten till -347 mnkr och kommunens långfristiga skulder har ökat med 361 mnkr. Långfristiga utlåningen har ökat med 3 mnkr vilket sammantaget innebär en minskning av likvida medel på 10 mnkr.

3.5 Sammanställd redovisning

Den sammanställda redovisningens syfte är att ge en helhetsbild av kommunens ekonomiska åtaganden oberoende av i vilken juridisk form verksamheten bedrivs. (Rådets rekommendation)

Den sammanställda redovisningen skall innehålla en resultaträkning och en balansräkning som utgör en sammanställning av kommunens och de juridiska personernas resultat- och balansräkning. (KRL 8:2)

Det är god redovisningssed att inkludera en finansieringsanalys. (Rådets rekommendation)

Vi har granskat att:

- den sammanställda redovisningen är uppställd enligt KRL och även innehåller en finansieringsanalys
- noter finns i tillräcklig omfattning och utgör specifikationer till resultat- och balansräkningsposter. Det innebär delposterna i noterna ska vara rensade från intern poster (upplysning om interna poster ska därför inte anges).

- den sammanställda redovisningen omfattar samtliga kommunens företag
- konsolideringen omfattar de företag i vilka kommunen har ett betydande inflytande
- proportionell konsolideringsmetod och förvärvsmetod tillämpas vid konsolideringen
- beloppen överensstämmer mellan den sammanställda redovisningen och de ingående företagens redovisningar
- interna poster har eliminerats i allt väsentligt även i notapparaten.

Bedömning och iakttagelser

Den sammanställda redovisningen omfattar Lunds kommun och samtliga dotterbolag samt intressebolag. Med dotterbolag avses bolag där kommunen direkt eller indirekt innehar mer än hälften av rösterna. Med intressebolag avses bolag där kommunen direkt eller indirekt har ett långsiktigt aktieinnehav som motsvarar minst 20 % och högst 50 % av rösterna.

Som konsolideringsmetod har förvärvsmetoden använts, vilket innebär att dotterföretagens egna kapital vid förvärvet eliminerats i sin helhet. I den sammanställda redovisningen ingår därför endast den del av dotterföretagens egna kapital som tillkommit efter förvärvet.

I den sammanställda redovisningen redovisas dotterföretagens obeskattade reserver dels som eget kapital (72 %), dels som uppskjuten skatt (28).

Aktieinnehavet i intressebolag redovisas i den sammanställda redovisningen enligt kapitalandelsmetoden genom en partiell konsolidering så att Kommunens andel av värdet i bolagen liksom Kommunens andel av resultatet i bolagen upptas i vardera en post i balans- respektive resultaträkningen.

Vi bedömer att den sammanställda redovisningen har upprättats i enlighet med KRL 8 kap. §§ 1-2, d v s redovisar den ekonomiska ställningen och resultatet för den totala kommunala verksamheten inklusive sådan som bedrivs genom andra juridiska personer. I december 2002 har Rådet för Kommunal Redovisning lämnat en rekommendation avseende Sammanställd redovisning. Kommunen har vid upprättande av den sammanställda redovisningen för 2007 beaktat Rådets överväganden rörande redovisning av intresseföretag och obeskattade reserver etc.

Syftet med den sammanställda redovisningen är att få en helhetsbild av kommunens ekonomi och åtaganden. Detta uppfylls enligt revisionens uppfattning genom den sammanställda redovisningen som kommunen har upprättat.

3.6 Nämndernas redovisning av sitt uppdrag

Av KL 3:15 framgår att nämnderna ska redovisa till fullmäktige hur de fullgjort sina uppdrag, samt att fullmäktige beslutar om omfattningen av redovisningen och formerna för den.

Vi har övergripande granskat:

- att redovisningarna är utformade i enlighet med kommunens anvisningar
- att redovisningarna ger en rättvisande bild av verksamhetens utfall i förhållande till fullmäktiges uppdrag
- målen för verksamheten samt graden av måluppfyllelse.

Årsredovisningen innehåller en verksamhetsredovisning som i sin tur innehåller en redovisning per nämnd. För respektive nämnd redovisas avsnitten inledning, årets verksamhet, resultat och måluppfyllelse och utveckling. Under avsnitt verksamhet finns en kortfattad redogörelse för större händelser under året.

Bedömning och iakttagelser

Verksamhetsredovisningen innehåller i varierande grad väsentliga uppgifter rörande exempelvis viktiga händelser, kvalitet, och budgetavvikelser. Vi bedömer verksamhetsredovisningen läsbar och i allt väsentligt ändamålsenlig.

Nämndernas redogörelser för resultat och måluppfyllelse är av skiftande längd, karaktär och kvalitet och innehåller kommentarer av både det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet. Några nämnder fokuserar mer än andra på det ekonomiska resultatet varför graden av måluppfyllelse i de fallen är svår att bedöma. Överhuvudtaget framstår det som aningen oklart vilka mål som avses i nämndernas olika redogörelser. Undantaget är tekniska nämnden som tydligt redovisar både mål och grad av måluppfyllelse. Verksamhetsredovisningen skulle i den delen vinna på om övriga nämnder följde tekniska nämndens exempel.

4 Övriga synpunkter

Transparenslagen

Den 1 augusti år 2005 trädde lagen (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser mm i kraft, den s.k. transparenslagen eller insynslagen. Lagen ställer krav på viss redovisning i offentliga företag, genom krav på öppen och separat redovisning. Lagens intention är att säkerställa tillgången till ekonomisk information för att motverka konkurrensproblemen. Lagen omfattar offentliga företag där stat, kommun eller landsting har ett direkt el-

ler indirekt dominerande inflytande genom ägande, finansiell medverkan eller de regler som gäller för företaget. Även ekonomisk och kommersiell verksamhet som kommuner och landsting bedriver i förvaltningsform kan falla in under begreppet företagsverksamhet, dock inte myndighetsverksamhet. Kravet på öppen redovisning ska tillämpas av "företag" (varje juridisk person) vars verksamhet kan påverka handeln mellan medlemsländerna i EU eller som för den ekonomiska och kommersiella verksamheten har en årlig nettoomsättning som överstiger 40 miljoner euro. Tillsynsmyndighet är Konkurrensverket.

Kommunstyrelsen har i årsredovisningen under tillämpade redovisningsprinciper redogjort för att kommunen inte har en årlig nettoomsättning över 40 miljoner euro för denna typ av verksamhet.¹⁰

God ekonomisk hushållning

Enligt kommunallagen 8 kap. 1 § ska "kommuner och landsting ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer". I förarbetena till lagen anges att detta krav enbart bör innefatta de företag där kommunen har ett betydande inflytande. Innebörden av den lagändring som skedde från 1 januari 2001 är bland annat att en kontinuerlig analys av hur den ekonomiska utvecklingen i företagsdelen påverkar den kommunala ekonomin. Detta kräver en aktiv ägarstyrning. De kontinuerliga analyserna ska bland annat visa hur olika typer av risker kan komma att påverka kommunens ekonomi. Enligt kommunallagens 6 kap. 1 § åligger det kommunstyrelsen att göra dessa analyser, se till att eventuella åtgärder vidtas samt redogöra för vilka åtgärder som vidtagits. Revisionens bedömning är att kommunen i stort redogjort för dessa delar men att eventuella framtida risker kan belysas ytterligare.

Övertidssaldo

Vi har noterat att det i ett flertal förvaltningar förekommer anställda med mycket höga saldon av okompenserad övertid. Det avser i första hand högre tjänstemän, med i vissa fall saldon på uppemot 800 timmar. Alltför höga saldon kan tyda på en otillfredställande arbetssituation samt kan medföra oönskade konsekvenser såsom ohälsa och negativa effekter på organisationen vid större komputtag framöver. Regler bör införas som innebär att saldon över ett visst antal timmar betalas ut som lön vid en bestämd avräkningstidpunkt på året.

¹⁰ För vatten- och avloppsreningsverket samt renhållningsverket uppgick omsättningen till 225 mnkr 2006 enligt uppgift i årsredovisningen.